

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№10

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB®
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1460 sahifa.

2025-yil, 26-oktyabr

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA.....	13
Muxiddin Kalonov	
MOLIYAVIY INNOVATSIYALAR: IQTISODIY MOHIYATI, QO'LLANILISHI VA RIVOJLANISHI.....	19
Quliyev Begimqul Melikovich	
SAVDO KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STATISTIK TAHLIL USULLARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI.....	24
Sabirova Oysuluv Shonazarovna	
KORXONANING MEBEL MAXSULOTLARI BOZORIDAGI O'RNINI KENGAYTIRISH USULLARI	30
Musayeva Shoirazimovna	
IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA KO'RSATKICHLARI TIZIMINING FUNKSIONAL JIHATI.....	35
Alabayev Sobitxon	
MAMLAKATIMIZDA MAHSULOTLARNING MUVOFIQLIGINI BAHOLASH AMALIYOTI.....	40
Zakirov Ansabxon Akaidinovich	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	48
Саидахмедова Аида Мирзаевна	
KORXONALAR FAOLIYATIDA DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNI BOSHQARISH	55
Mirzayev Ozod Furkatovich	
AHOLI PUL DAROMADLARI VA HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI EKONOMETRIK TAHLIL.....	59
Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
BUDJET RESURSLARI SHAKLLANISHIDA HUDUDNING SOLIQ SALOHİYATINI OSHIRISH VA MOLIYAVIY BARQARORLIK.....	64
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY RIVOJLANISHI TUSHUNCHASIGA NAZARIY YONDASHUVLAR.....	69
Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
МЕТОДИКА УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	73
Минутдинова Лилия Тагировна, Машарипов Озод Алимович	
ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО	78
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA SMART TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARBLIGI	84
Sobirjonov Muxiddin Toxirjon o'g'li	
TO'LOVGA QOBILİYATSIZLIK HOLATIDAGI KORXONALARDA TUGATISH BALANSINI TUZISH.....	90
Nabiyev Gofurjon Nosirjon o'g'li	
O'ZBEKISTON SANOATINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TAYOTGANLIGI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR	96
Habibullayev Oybek Asliddin o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT KONTSEPTSIYASINING EVOLYUTSIYASI VA ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR.....	102
Allayarov Suxrob Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI CHET EL INVESTITSIYALARINING MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI	107
Raxmatov Adxam Itolmasovich, Boynazarova Matluba Xatamovna	

HUDUDIY IJTIMOY TENGLIK VA KAMBAG'ALLIKNI YUMSHATISHDA MEHNAT RESURLARI OMILLARI.....	114
Durumov Temur G'olibovich	
TRANSPORT TARMOG'I VA MILLIY IQTISODIYOTNING ASOSIY TARMOQLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI MODELLASHTIRISH (SURXANDARYO VILOYATI MISOLIDA)	121
Turayev Baxtiyor Ergashevich, Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li	
РОЛЬ ЭНЕРГЕТИКИ В ФОРМИРОВАНИИ УСТОЙЧИВОГО РОСТА ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Нигматуллаева Гулчехра Нуруллаевна	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI VA UNDA SIFAT MENEJMENTINING ROLI.....	139
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
YER QA'RIDAN FOYDALANUVCHILARGA SOLIQ SOLISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	145
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TURIZM INDUSTRIYASIDA INNOVATSION BIZNES-MODELLAR.....	151
Shaxinabonu Choriyeva	
AVTOTRANSPORT – EKSPEDITSIYA XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING KONTSEPSIYASI	157
Ergasheva Mukhabbat Abdusamatovna	
“YASHIL” ENERGIYA ISHLAB CHIQUVCHI KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	163
Toshtemirov To'liqin Toirjonovich	
DAVLAT IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING ROLI VA UNI KUCHAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	166
O. Nurmuradov	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI BANK TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI	171
Meyliqulov Shaxboz Xolmamat o'g'li	
СВЯЗНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ И РЕГИОНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	176
Ташматов Гайрат Ровшанович, Содиков Авазбек Мадаминович	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI TURIZM SOHASINI RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	183
Zarikeyeva Miyasar Maratovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYASI.....	187
Saidrahmatova Zuhaxon Saidazim qizi	
O'ZBEKISTON KONCHILIK SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI BOSHQARISH VA INNOVATSION XAVFLARNI KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI	192
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI.....	196
Xuramov Zafar Rajabaliyevich	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARIDA XOMASHYO TA'MINOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI.....	201
Zakirov Abduazim Abdurashidovich	
НОВЫЙ ЭТАП ПРИМЕНЕНИЯ РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	206
Махкамов Ибраим	
O'ZBEKISTONDA SUG'URTA BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI.....	213
Xushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o'g'li	
GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOT NAZARIYASI.....	217
Mo'ydinov Xurshidbek Abdullayevich	
DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI	221
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	

BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA YERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH (XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA)	227
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich	
НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ЕГО РОЛЬ В УПРАВЛЕНИИ РИСКАМИ В БИЗНЕСЕ.....	233
Ягудин Дмитрий Рустамович	
RESURLARNI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI VA ULARNING MILLIY SOLIQ TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI	240
Nasimdjanoov Yunusjon Zoxidovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI UCHUN QO'LLANILAYOTGAN SOLIQQA TORTISH MEXANIZMLARI	246
Akbarov Akramjon Ibragimzhonovich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA "YASHIL" MARKETINGNI JORIY ETISHNING DOLZARB JIHATLARI	250
Bazarova Fayyoz Tuxtamurodovna	
INSON KAPITALI VA IQTISODIYOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI.....	255
Muzaffar Raximov	
UY-JOY KOMMUNAL XO'JALIGINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	259
Odamboyev Oybek Ravshanbek o'g'li	
INTERNATIONAL ORGANIZATIONS' APPROACHES TO ATTRACTING INVESTMENT IN HUMAN CAPITAL	268
Akhmadaliyeva Nikholakhon	
RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	273
Vohobov Hikmatillo Ma'mirjon o'g'li	
ФОРСАЙТ И ЭКОНОМИЧНЫЕ ИННОВАЦИИ КАК ДРАЙВЕРЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТОРГОВЛИ САМАРКАНДА	280
Тохинова Гуллола Миркамолевна	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI BOSHQARISHDA KASB-HUNAR TA'LIMI BITIRUVCHILARINING O'RNI	287
Toshpulatov Sherzod Xaydarkulovich	
DIGITAL TECHNOLOGIES IN ECOTOURISM: INNOVATIVE STRATEGIES FOR ADVANCING GREEN TOURISM	292
Barno Erkayeva	
AGROTURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	296
Baymuradova Iroda Shermamatovna, Mardonova Zarifa Numonjonovna	
DAVLAT BUDJET NAZORATI TIZIMINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	301
B.Sh.Mirzayev	
YOSHLAR BANDLIGIDA KO'NIKMALAR NOMUTANOSIBLIGI MUAMMOLARI VA YECHIMLARI.....	307
Raxmatxo'jayev Axrorxo'ja Akmal o'g'li	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI BAHOLASH.....	311
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ И ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ БАНКОВСКОГО БИЗНЕСА.....	317
Рахимходжаева Нодира Саидрахаловна	
QISHLOQ XO'JALIGI TA'MINOT ZANJIRI JARAYONLARINING HOZIRGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	323
Ermonov Farrux	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI SHAKILLANTIRISH JARAYONIDA MOLİYAVIY NAZORATNI INNOVATSION TA'LIM YO'NALISHLARINI YO'LGA QO'YISH ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	329
Turg'unov Bahtiyor Nuriddinovich	

MARKAZIY OSIYODA SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA HAMKORLIKNING DOLZARB MASALALARI	334
Amanbaev Amanali Orazbaevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI TURDAGI LOGISTIKA XIZMATLARINING USLUBIY ASOSLARI.....	338
Z. Teshayev	
O'ZBEKISTON AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA XIZMATLARI SOHASINING AMALDAGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	343
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
KORPORATIV BOSHQARUVDA LEADERSHIP 4.0 TAMOYILLARINI JORIY ETISH SAMARADORLIKNI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	349
Ismailov Allayor Rashidovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASH MASALALARI	355
Yusupov Farxod Adamboyevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISHNI USTUVOR YO'NALISHLARI	359
Abdullaeva Nilufar Javdat qizi	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING SOLISHTIRMA EKONOMETRIK MODELLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	363
Saatmurotov Shohrux Zafar o'g'li	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLI IMKONIYATLAR	369
Abdurazaqov Jasur Abdunasimovich	
RAQAMLI PLATFORMALAR YORDAMIDA NORASMIY VA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHNING QO'SHIMCHA IMKONIYATLARI TO'G'RSIDA.....	374
Nasrullayev Hikmatullo Habibulloyevich	
O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH MAQSADIDA "XIZMATLAR IPOTEKASI" MOLIYAVIY INSTRUMENTLARINI AMALIYOTGA JORIY QILISH MASALALARI	379
Uskenbayeva Dilnoza Boxodir qizi	
ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ КАПЕЛЬНОГО ОРОШЕНИЯ ПРИ ВОЗДЕЛЫВАНИИ ЛУКА В ДЖИЗАКСКОЙ ОБЛАСТИ.....	384
Суюнов Шохзодбек Мурод угли	
XORIJIY DAVLATLAR SANOAT IQTISODIYOTIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH TAJRIBASI (YAPONIYA, KOREYA VA GERMANIYA MISOLIDA)	389
Mansurova Sayyora Baxtiyor Kizi	
KORXONALARDA ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARI HISOBGA OLIISHDA XORIJ TAJRIBASINI QO'LLASH	395
Raxmatov Baxriddin Baxtiyor o'g'li	
PECULIARITIES OF THE IRRIGATION WATER DELIVERY PAYMENT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	399
Muminov Sherzod Kholmirzaevich	
DIGITALIZATION OF AGRICULTURAL PRODUCTS FOR EXPORT	404
Azimov R.B.	
AHOLI JON BOSHIGA UMUMIY DAROMADLAR HAJMINI TREND MODELLAR ASOSIDA PROGNOZLASH	409
Xolto'rayev Islom Ilhomovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI BANDLIK SHAKLLARI	416
Sayipov Begzod Rahimovich	
TIJORAT BANKLARINING YANGI DAVR SHAROITIDA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASH USULLARI VA INDIKATORLARI	422
Sadikov Iskandar Gayratovich	

MAHALLIY BUDJET SOLIQLI DAROMADLARI BAZASI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLAR TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	433
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
TOSHKENT SHAHRIDAGI YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILARNING SOLIQ QARZDORLIGI TAHLILI	438
Soipov Boburmirzo Nosirjon o'g'li	
РОЛЬ ЖИЛИЩНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В СИСТЕМЕ КОМПЛЕКСНОГО РАЗВИТИЯ ТЕРРИТОРИЙ МЕЗОУРОВНЯ	446
Далиев Ахтам Шарафутдинович	
TO'QIMACHILIK SANOAT KORXONALARIDA INSON RESURLARINI BOSHQARISHDA XORIJ TAJRIBALARINING ZARURLIGI	454
Abdullayev Dostonbek G'ofurjon o'g'li	
TURISTIK KLASSTERLARNING NAZARIY ASOSLARI VA ULARNING HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI	458
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RESURS TA'MINOTI BOSHQARUVINING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA MODELLARI	462
Arziqulova Oybar chin Eshquvat qizi	
XIZMATLAR SEKTORIDA RAQAMLI INNOVATSIYALAR VA MIJOZLAR EHTIYOJLARINI QONDIRISH MEKANIZMLARI	467
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ В РАЗВИТИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА	472
Базаров Бердымурад Улугмуродович, Атавуллаева Саида Джумабекмуродовна	
TURIZM SOHASIDA KADRLAR SALOHİYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMI	478
Ho'jaqulov Bobur Rustam o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLATNING RO'LI	483
Nabiyeva Muxabbat Djabirxanovna	
"HOW GREEN INVESETMENTS CAN EFFECT ON ECONOMIC GROWTH IN DEVELOPING COUNTRIES"	485
Farangiz Ma'rufjonovna Pirmatova	
TIJORAT BANKLARIDA UZOQ MUDDATLI RESURLAR MANBALARI VA ULARNING HAJMINI OSHIRISHNING ZARURIYATI	493
Abduraxmonov Akmal Nurmat o'g'li	
GLOBAL BOSHQARUV VA BARQAROR RIVOJLANISHDA YASHIL TEXNOLOGIYALARNING ROLI	498
M.Sh. Tolipov	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	504
Буранбаева Шоира Рустамовна	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA PIYOZ YETISHTIRISHDA TOMCHILATIB SUG'ORISHNI QO'LLASH ISTIQBOLLARI	508
Suyunov Shohzodbek Murod o'g'li	
YENGIL SANOAT KORXONALARINING RIVOJLANISHIGA BOSHQARUV MADANIYATIDAN FOYDALANISHNING TA'SIRI	513
Aknazarova Zebiniso Bagdadovna	
ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYALASH SHAROITIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZM SAMARADORLIGINI ANIQLASH USULLARI	518
Qurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH VA JOYLASHTIRISHNING IQTISODIY VA TASHKILIY ASOSLARI	524
Salimov Burxon Abubakirovich	
"YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH VA UNDA ENERGIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	530
Berdiyeva Aziza G'anisher qizi	

SIRKULAR IQTISODIYOTDAN KORXONA VA TADBIRKORLAR MANFAATLARI	535
Sodikov Zokir Rustamovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK SOHASIDA ME'YORIY-HUQUQIY BAZANI ISHLAB CHIQISH	541
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	
MINTAQA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI CHAKANA SAVDOSIDA SHADOW WAREHOUSE MODELIGA ASOSLANGAN YETKAZIB BERISH TIZIMINI JORIY QILISH	548
Ibrayimova Dilnoza Abdisherpovna	
XIZMATLAR SAVDOSI SOHASIDA O'ZBEKISTONNING XALQARO HAMKORLIK IMKONIYATLARI	555
Qodirjonov A.M.	
TO'QIMACHILIK SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH KONSEPSIYASINI SHAKLLANTIRISH USLUBIYOTI	559
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
ГЛОБАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ СМАРТ-ТУРИЗМА И ИХ ПРИМЕНИМОСТЬ К КУЛЬТУРНОМУ НАСЛЕДИЮ УЗБЕКИСТАНА	564
Салихбаев Нурсултон Равшанович	
IJTIMOIIY HIMOYA TIZIMI VA IJTIMOIIY TIBBIY XIZMATLAR O'ZARO BOG'LIQLIGINING NAZARIY ASOSLARI	572
Shanazarov Farrux Shodiyorovich	
ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ РАЗРАБОТКИ МОБИЛЬНОГО ПРИЛОЖЕНИЯ JOB BARAKA ДЛЯ РЫНКА ТРУДА УЗБЕКИСТАНА	577
Еримбетова Улбосын Маратовна	
TASHQI SAVDO VA INVESTITSİYALAR TAHLILI HAMDA ULARNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	582
Jalolov Bekzod Sherzod o'g'li	
"O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESLAR UCHUN SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA MOLIVAVIY KO'RSATKICHLARNI TAHLIL QILISH VA RAQAMLI YECHIMLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH"	586
Azamatjon Mardayev Abdusamat o'g'li	
FARMATSEVIKA MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI	591
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
O'ZBEKISTONDA INNOVASION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA KADRLAR TAYYORLASH MENEJMENTINING AMAL QILISH USULLARI VA TURLARI	596
Ergashev To'liqin Shokirovich	
HUDUDIIY IQTISODIYOTNI RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH	602
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINI JORIY ETISH ORQALI O'ZBEKISTONDA MOLIYA BOZORINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI	606
Xodjayev Aziz Shovkatovich	
MAHALLIY HOKIMIYAT QAROR QABUL QILISH JARAYONLARIDA DINAMIK OMILLAR VA ULARNING INTEGRATSIYASI	611
Axmedov Farxod Raxmonjonovich	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR AUDITINI TASHKIL ETISH VA TAHLIL QILISH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH	617
Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ТУРИЗМА ЧЕРЕЗ КРЕАТИВНУЮ ИНДУСТРИЮ В РЕСПУБЛИКЕ КАРАКАЛПАКСТАН	623
Хошимова Камилла Навфал қизи	
IMITATION MODELDA AXBOROT NORAVSHANLIGI SABABLI YUZAGA KELADIGAN IQTISODIY SAMARASIZLIK TAHLILI	633
Qodirov Zohidjon Eralievich	

JISMONIY SHAXSLAR TOMONIDAN KREDITLARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI	637
Turdiboyeva Kumush Erkinovna	
SOG'LIQNI SAQLASH XIZMATLARI SOHASIDA SIFATNI BAHOLASH KO'RSATKICHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	641
Usmanova Nasiba Akbarjonovna, Eshbekova Xayriniso Baxtiyorovna	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINING SEGMENTATSIYASIGA ASOSLANIB SOLIQ XAVFLARINI ANIQLASH VA BAHOLASHNING AMALIY YONDOSHUVI	648
Elbaeva M.R.	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK NAZARIY ASOSLARI VA IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	653
Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA ISHLAB CHIQARISHNI SIFAT MENEJMENTI TAMOYILLARI ASOSIDA TASHKIL ETISHNING XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI	657
Achilov Ilmurad	
MINTAQALAR INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISHNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI	663
Qobilov Anvar Eshpo'lotovich	
KORXONALARNING YASHIL MARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	669
Sapayev Axmed Durdibayevich	
SANOAT KORXONALARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA KO'P MEZONLI TAHLIL USULLARINI QO'LLASH.....	674
Muxammadaliyev Mirzohidjon Muxammadali o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING AMALDAGI HOLATI TAHLILI	681
Abdullayev Shaxzodbek	
ENSURING SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT THROUGH INTEGRATION OF RECREATION AND ECOTOURISM RESOURCES IN UZBEKISTAN	686
Shaymanova Nigora Yusupovna	
MAKROIQTISODIYOTDA ISTE'MOL VA JAMG'ARISH FUNSIYALARI VA ULARNING O'ZBEKISTONDA O'ZGARISHI TENDENSIYALARI	691
Rustamov Narzillo Istamovich	
CHAKANA SAVDONI BOSHQARISHDA "BIG MIDDLE" NAZARIYASIDAN FOYDALANISH.....	697
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING PROGNOZ VARIANTLARI	701
Ermetov Amirbek Ismailovich	
FISKAL NOMARKAZLASHTIRISH BO'YICHA XITOIY TAJRIBASI	708
Lokayev Bekzod Sherkobilovich	
SANOAT KORXONALARIDA RAQAMLI BOSHQARUV TIZIMLARI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR.....	712
Ismatullayeva Munisxon Bori qizi	
EKOLOGIYA VA ATROF MUHITNI MUHOFAZA QILISH SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	717
Dilshod Pulatov, Dildora Mirzaeva, Gulzora Qahharova	
TIKUV-TRIKOTAJ SANOATIDA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA BOSHQARUV STRATEGIYALARI	725
Mardiyev Bunyod Sirojiddin o'g'li	
BURNOUTNING OLDINI OLIISH: XODIMLAR SALOMATLIGI STRATEGIYASI	731
Ergasheva E'zoza Dilshod qizi	
O'ZBEKISTONDA KORXONALARNING TASHQI IQTISODIY FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	736
Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA XARAJATLARNI BOSHQARISH VA HISOBGA OLIISHNING INNOVATSION USULLARI: MENEJMENT VA BUXGALTERIYANING O'ZARO INTEGRATSIYASI	742
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	748
Uzoqov Suhrobjon Do'smat o'g'li	
OLIY TA'LIMNI MOLIYALASHTIRISH MODELLARI	754
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
ВОЗОБНОВЛЕНИЕ ДОБЫЧИ ПРИРОДНОГО ГАЗА ИЗ ТРЁХ СКВАЖИН УЧАСТКА ХОДЖАСАЯТ ГКМ ДЕНГИЗКУЛЬ	758
Набиев Шахзод Темурович, Иргашбаев Шохрух Фаррух угли, Маннафов Улугбек Умар угли	
MADANIY TURIZM INDUSTRIYASINING RIVOJLANISH IMKONIYATLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	764
Toxirov Dilyor Davlatovich	
MOLIYAVIY AUTSORSING NAZARIYALARI VA UNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI	768
Babadjanov Umidbek Kamildjanovich	
TURIZM – TARIXIY XOTIRA VA ZAMONAVIY XIZMATLAR UYG'UNLIGI IFODASI	773
Janzakov Bekzot Kulmamat o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOHIYATI VA BAHOLASH MEZONLARI	777
Abdikarimova Zilola Baxramovna	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING NAZARIY ASOSLARI	784
Ro'ziyeva Shaxlo Salimboyevna	
AXBOROT TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH VA TEXNIK XIZMAT KO'RSATISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH	788
Samiyeva Maftuna Faxriddin qizi	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARI DAROMADLILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	791
Sanayev Javoxir Shovkat o'g'li	
FISCAL, MONETARY, AND CUSTOMS-TARIFF POLICIES IN ENSURING NATIONAL ECONOMIC STABILITY: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN.....	796
Maxmudov S.T.	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКИХ КЛАСТЕРОВ	801
Юсупова Н.Т.	
SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY O'SISHIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY FAKTORLAR TAHLILI	807
Rahimova Mushtariybegim Muxammadg'olib qizi	
DEMOGRAFIK O'ZGARISHLAR VA ULARNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OQIBATLARI.....	812
Abdumalikova G.F.	
MINTAQAVIY INVESTITSIYA SIYOSATINI SAMARALI BOSHQARISHNING IQTISODIY VA INSTITUTSION ASOSLARI	821
Kenjayev Ikrom Ergashboyevich	
RAQAMLI AVIATSIYA EKOTIZIMI: AI/ML, DIGITAL TWIN VA BLOKCHEYN INTEGRATSIYASI	828
Azimova Moxinur Nozimovna	
XALQARO MOLIYA BOZORLARIDA INVESTITSIYA RISKLARINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI	834
G'afurov Sherzod Abduvaxob o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATINING REKREATSIYA RESURSLARI VA DAVOLASH-SOG'LOMLASHTIRISH TURIZMI SALOHİYATI	839
Murtazayeva Gulrux Isabek qizi	
MINTAQALAR TURISTIK-REKREATSION IMKONIYATLARINI BAHOLASHDA ZAMONAVIY GIS USULLARINI QO'LLASH (SARIOIYO TUMANI MISOLIDA)	845
Safarov Manuchexr Axtam o'g'li	
XITOIY TAJRIBASI ASOSIDA INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH	852
Tirkashev Farruxjon Xolyigitovich	
TURIZM FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHGA OID NAZARIY BILIMLARNING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI	857
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	

TIJORAT BANKLARI RESURS BAZASI MUSTAHKAMLIGINI BAHOLOVCHI KO'RSATKICHLAR TIZIMI	863
Raxmanov Ilxom Xurramovich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	871
Maxsudov Sherzod Solijonovich	
FISCAL, MONETARY, AND CUSTOMS-TARIFF POLICIES IN ENSURING NATIONAL ECONOMIC STABILITY: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN.....	877
Mahmudov Sarvar	
ATROF-MUHITGA OID FISKAL KO'RSATKICHLAR ASOSIDA MINTAQAVIY BAHOLASH	882
Zilola Rahmatova	
XORAZM VILOYATI TUMANLARIDA EKSPORT SAMARADORLIGI: STOXAСТИK CHEGARAVIY TAHLIL (SFA) ASOSIDAGI EMPIRIK YONDASHUV	887
Fozil Xolmurotov	
МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ БЕДНОСТИ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПОДХОДЫ И НАЦИОНАЛЬНАЯ СПЕЦИФИКА.....	900
Мамаризоев Жахонгир Исохонович	
EKOLOGIK VAZIYAT VA AHOLI SALOMATLIGINING PROGNOZ KO'RSATKICHLARI	905
Egamqulov Husniddin Erkaboyevich	
CHO'L HUDUDLARIDA TURISTIK RESURLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	911
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Mavlonov Ahmadjon Muhammadovich	
КОНЦЕПЦИЯ ИДЕНТИФИКАЦИИ И ИЗМЕРЕНИЯ ЭФФЕКТОВ ЗАНЯТОСТИ В ЭКОЛОГО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЭКОНОМИКЕ	918
Сагидуллин Фарид Радикович	
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИИ ГОСТИНИЧНОГО БИЗНЕСА В СФЕРЕ ПРОДВИЖЕНИЯ И СБЫТА ТОВАРОВ И УСЛУГ В ИНДУСТРИИ ГОСТЕПРИИМСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	927
Бабаджанова Лола Шопулатовна	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA OZIYQ-OVQATNI RIVOJLANTIRISHDA QISHLOQ XO'JALIGINING ROLI.....	935
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich, Bustonov Komiljon Kumakovich	
TURISTIK MINTAQALARNI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY AHOLINING ISHTIROKINI TA'MINLASHNING AYRIM MASALALARI	943
Abduxamidov Sarvar Adxamovich	
TA'LIM KLASSTERLARI KONTEKSTIDA BOSHQARUVNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA STRATEGIK YECHIMLARI: TRIPLE HELIX MODEL ASOSIDA TAHLIL.....	947
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
EKOLOGIK TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI.....	954
Xamdullayeva Gulhayo Ergash qizi	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI	960
Sirojiddinov Kamoliddin	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	967
Seytimbetov Kabul Serimbetovich	
AGROTADBIRKORLIK FAOLIYATINING ASOSIY FUNKSIYALARI VA RIVOJLANISH QONUNIYATLARI.....	971
Nasriddinov Xusanbek Sadriddin o'g'li	
TEMIR YO'L TRANSPORTIDA ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH: QAYTA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARI	976
Abdusattorov Abdusamat Sobirovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIYQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQRISHDA MENEJMENT QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI	981
Karieva Gulnora Abdullayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
TA'LIM TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA O'QUV DASTURLARINING KAPITAL ZICHLIGI	989
Dusanov Salim Mamarasulovich	

QATTIQ CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA INNOVATSION MENEJMENTNING O'RNINI VA AHAMIYATI	995
Temirov Azizbek Voiti o'g'li	
STRATEGIK REJALASHTIRISH ORQALI KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH	1002
G.Ya. Muxibova, O.U. Sharifxodjayeva, O. To'rabekova	
ДЕТЕРМИНАНТЫ И ПОСЛЕДСТВИЯ МЕЖРЕГИОНАЛЬНОЙ МОБИЛЬНОСТИ РАБОЧЕЙ СИЛЫ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	1009
Шакаров Зафар Гаффорович	
TURIZM KLASTERLARIDA TIBBIY XIZMATLAR INTEGRATSIYASI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	1018
Yazdanova Shohista Tuyg'un qizi, Farxodova Shohnova Umidbek qizi	
TELEKOMMUNIKATSIYA SOHASI KORXONALARINING INNOVATSION FAOLLIGINI OSHIRUVCHI ZAMONAVIY YONDASHUVNI ISHLAB CHIQISH	1027
Xojiyeva Nazokat Davronbekovna	
QAYTA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARINING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	1034
Shodiyeva Zarinnabonu Shodi qizi	
O'ZBEKISTON QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA KORPORATIV BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	1039
Qurbaniyozov Shaxzodbek Karimovich	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA HISOB SIYOSATINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	1044
Qurbanbayev Jurabek Eruvboyevich	
FINTECH TEXNOLOGIYALARI VA ULARNING KORXONA LIKVIDLIGIGA TA'SIRI.....	1048
Karimov Xondamir Jamshid o'g'li	
IMPROVING STRATEGIC MANAGEMENT ACCOUNTING OF INCOME AND EXPENSES.....	1056
Pardaeva Shakhnoza Abdinabievna	
DIGITAL SKILLS AND ACCOUNTING EDUCATION: NEEDS AND GAPS IN UZBEK HIGHER EDUCATION – CURRICULUM IMPLICATIONS FOR THE DIGITAL AGE	1061
Rustamova Iroda Bahtiyorovna	
TIJORAT BANKLARINING KREDIT XIZMATLARI: ZAMONAVIY TAHLIL VA TARAQQIYOT TENDENSIYALARI.....	1066
Jo'rayeva Zarifa Bahodir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARINING YUQORI SIFATLI RIVOJLANISHINI TA'MINLASH	1073
Yaxshiyev Shahzod Sherali o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOTNING BARQAROR RIVOJLANISH	1079
Kuvotova Dilnora Kaxramonovna	
MAHSULOT, ISH (XIZMAT)LAR TANNARXIGA KIRITILADIGAN MODDIY XARAJATLAR VA ULARNI HUIJATLASHTIRISH.....	1084
Bolibekov Baxtiyor Achilovich, Rahmonqulov Temirbek Eshmamatovich	
AYOLLARNING YETAKCHILIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI VA TO'SIQLARI	1088
Baymuratova Guldjahan Xamdamovna	
INVESTITSIYA FAOLIYATINI MUQOBIL MOLIYALASHTIRISH AMALIY TAHLILI JARAYONLARI.....	1093
Boboqulov Akmal Muborakbekovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA BUXGALTERIYA HISOB, IQTISODIY TAHLIL VA AUDIT TIZIMLARINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'NALISHLARI	1099
To'laganov Ziyovuddin Kamolitdin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING IQTISODIY O'SISHDAGI AHMIYATI	1105
Nematullo Zuvaydullaev	

GLOBAL OZIQ-OVQAT TIZIMIDA AQSH IMPORT-EKSPORT SIYOSATI VA UNING MILLIY OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGIGA TA'SIRI	1109
Matjonov Bekjon Ravshonbekovich	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLAR VA IQTISODI SAMARADORLIGI TAHLILI	1115
Axatova Shahnoza	
ЭКОТУРИСТИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ И РЕСУРСЫ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ.....	1119
Каримова Фотима Абдурасуловна	
RAQAMLI IQTISODIYOT: O'ZBEKISTONDA ELEKTRON SAVDO VA TO'LOV TIZIMLARINING RIVOJLANISHI.....	1124
Toxirov Shodibek Jo'ra o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA IPOTEKA KREDITLARINI RIVOJLANTIRISHDA ILG'OR XORIY TAJRIBALARI VA ULARNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	1128
Tohirov Muhammad Bobur Tohir o'g'li	
KATTA HAJMLI MA'LUMOTLARDAN OVOZLI XABARLARNI AJRATIB OLIISHDA PARALLEL HISOBLASH ALGORITMLARI VA UNING DASTURIY MAJMUASINI ISHLAB CHIQUISH	1135
Jummayeva Yulduz Achilovna	
MAMLAKATDA NODAVLAT VA NOTIJORAT TASHKIOTLARNI MOLIYAVIY TA'MINLASH MEKANIZMLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	1141
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
TURISTIK KORXONALARDA BREND KAPITALI TUSHUNCHASI VA UNING TARKIBIY ELEMENTLARI.....	1146
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
IPOTEKA KREDITLARINI MOLIYALASHTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI VA ULARNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	1155
Rasulov Doniyor Dilmurod o'g'li	
RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLARDA SOLIQQA TORTISHNING TARTIBGA SOLISH FUNKSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH VA FISKAL SIYOSAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	1161
Sulaymonov Farrux Shuxratovich	
QORAQALPOG'ISTON AGRAR TARMOG'IDA TRANSFORMATSION O'ZGARISHLARNING INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	1166
Mambetnazarov Baxit Bisenbaevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINI STRATEGIK BOSHQARISHNING DOLZARBLIGI	1171
Turg'unov Muxriddin Mo'ydinjon o'g'li	
TOSHKENT SHAHRIDA SHAHARSOZLIK JARAYONLARINING EKOLOGIK OQIBATLARI	1175
Ashurov Abdulaziz Rustamovich, Olimov Anvarjon Atamirzayevich	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK SANOATINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA UNDA XORIJIY INVESTITSIALARNING ROLI.....	1182
Nazarova A.N.	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA MOLIYAVIY BOSHQARISHNING AYRIM JIHATLARI.....	1187
Mamatov O'tkir Botir o'g'li	
JANUBI-G'ARBIY O'ZBEKISTONDA CHORVACHILIK TARMOQLARINI PROGNOZ QILISHNING GEOGRAFIK JIHATLARI (NAVOIY VILOYATI MISOLIDA)	1191
Xudoyberdiyeva Iroda Abduxomidovna	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT MOLIYASINI BOSHQARISHDA G'AZNACHILIK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHNING MOLIYAVIY SAMARADORLIGI.....	1199
Tangrieva Farida Abduraimovna	
QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQARISH KORXONALARINING IQTISODIY BARQARORLIGIDA INNOVATSION FAOLIYATNING AHAMIYATI	1204
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
YASHIL MARKETING YONDASHUVI ORQALI KORXONALARDA RESURS SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	1211
Sapayev Axmed Durdibayevich	

АНАЛИЗ И ОПТИМИЗАЦИЯ СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ И РАСХОДОВ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ	1216
Ташмухамедова Карима Саматовна, Якубова Сабина Алишеровна	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA FERMER XO'JALIKLARINI SAMARALI RIVOJLANTIRISH	1222
B.B.Seilbekov	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOT VA EKOLOGIK BARQARORLIK SIYOSATINI SHAKLLANTIRISH YO'NALISHLARI.....	1226
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich	
ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF FOREIGN TRADE ACTIVITY IN UZBEKISTAN'S REGIONS AND FORECASTING REGIONAL FOREIGN TRADE UNDER WTO AND EAEU ACCESSION (BASED ON THE CASE OF KAZAKHSTAN).....	1230
Sitara Tojiqulova Sobirjon qizi	
BANKLARNING KREDIT RISKLARINI BAHOLASH VA NAZORAT QILISHNING – COST OF RISK (COR) KO'RSATKICHI TAHLILI	1240
Maxmudov Omon Tuxtayevich	
1-WIRE PROTOKOLI ASOSIDA BIOSIGNALLARNI UZATISH JARAYONI VA MA'LUMOTLAR STRUKTURASINI LOYIHALASH	1245
Mullajonova Fotima Tuychibayevna	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBA VA UNING XUSUSIYATLARI	1250
Ibrohimov Davronbek Muhammadi o'g'li	
ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНЕ.....	1257
Хамидходжаева Назира Махкамовна	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARI AYLANMA MABLAG'LARINI BOSHQARISH METODOLOGIYASI.....	1260
Taspanova Ayzada Kenjebayevna	
MAMLAKAT IQTISODIYOTIDA OZIQ-OVQAT SANOATI VA UNING RIVOJLANISH HOLATI	1264
Xusanova Gavhar	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA LTE VA NR TARMOQLARINING BIRGALIKDA ISHLASHINI TA'MINLASH YO'NALISHLARI.....	1270
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
THE OPPORTUNITIES OF PERSONALIZING TOURISM SERVICES THROUGH ARTIFICIAL INTELLIGENCE	1276
Olimov Davron Olimovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ РАДИОЖУРНАЛИСТИКИ В ЭПОХУ ЦИФРОВОГО ЭФИРА: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА И ГЛОБАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ	1281
Мамадалиева Шахноза Абдумаликовна	
EFFECTIVE MANAGEMENT OF ADMINISTRATIVE PERSONNEL IN UZBEKISTAN'S PUBLIC UNIVERSITIES.....	1289
Inoyatov Orzubek Saidvaliyevich	
ZAMONAVIY MENEJMENTDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI VA SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	1297
Igamberdiyeva Nasiba Babadjanovna	
DAVLAT QIMMATLI QOG'OZLARI MILLIY MOLIYA BOZORINI BARQARORLASHTIRISH OMILI SIFATIDA.....	1304
Rabiyev Akram Homitovich	
AKTSIYADORLIK JAMIYATLARIDA INNOVATSION JARAYONLARNI KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMI ASOSIDA TARTIBGA SOLISH ISTIQBOLLARI	1311
Xujaxonov Nuriddin Nasrullayevich	
ВОПРОСЫ ВНЕДРЕНИЯ И РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ УЗБЕКИСТАНА	1318
Худайберганава Зарофат Захидовна	
К ВОПРОСУ О РАССМОТРЕНИИ РИСКОВ ЛЕГАЛИЗАЦИИ НЕЗАКОННЫХ ДОХОДОВ В УЧЕБНЫХ МАТЕРИАЛАХ ПРОФИЛЬНЫХ ПРЕДМЕТОВ ПО БАНКОВСКОМУ АУДИТУ	1324
Мухамедова Севара Абдуллаевна	

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR HISOBINI YURITISHDA TA'MINOT JARAYONINING AHAMIYATI.....	1437
Nuraliyeva B.	
TEMIR YO'L TRANSPORTI INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI	1443
Raximov Xasan Shukurjonovich	
XALQARO TASHQI ISHLARDA KATTA MA'LUMOTLAR TAHLILI VA MA'LUMOT DIPLOMATIYASI: AXBOROTNI STRATEGIK RAZVEDKAGA AYLANTIRISH	1450
Kurolov Maksud Obitovich	

XALQARO TASHQI ISHLARDA KATTA MA'LUMOTLAR TAHLILI VA MA'LUMOT DIPLOMATIYASI: AXBOROTNI STRATEGIK RAZVEDKAGA AYLANTIRISH

Kurolov Maksud Obitovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti katta o'qituvchisi, PhD

kurolovmaksud@tsue.uz

ORCID : 0000-0001-5804-3706

Annotatsiya. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ilg'or ma'lumot salohiyatiga ega davlatlar global axborot muhitidan strategik tarzda foydalanadilar va tobora ortib borayotgan dalillar shuni anglatadiki, ular an'anaviy diplomatik manbalarga, masalan, tashqi ishlar xizmatlariga, kamroq tayanadilar. Ushbu tadqiqotda biz katta ma'lumotlar tahlilining o'zgarayotgan roliga e'tibor qaratamiz hamda xalqaro tashqi ishlar sohasida strategik razvedka shakllanishi bilan bo'lgan o'zaro bog'liqligini baholaymiz. Mazkur maqola raqamli transformatsiya hukumatlarga ma'lumotlarga asoslangan yondashuvni joriy etish imkonini qanday berganini quyidagi siyosat sohalari bo'yicha empirik tahlillar orqali namoyon etadi: diplomatik tarmoq, razvedka tsikli, axborot oqimi, strategik narrativlar va qaror qabul qilish mexanizmi. Tahliliy asosimizni tasdiqlash maqsadida biz Yevropa, Osiyo, Yaqin Sharq va Global Janubdagi tashqi ishlar vazirliklarining diplomatik xatti-harakatlarini o'zaro bog'langan muhitdagi natijalari bilan solishtiramiz. Bu yondashuv bizga ta'sir omillarini an'anaviy modellarga qaraganda aniqroq ajratib olish imkonini beradi, shuningdek, ushbu naqshlarni davlatlarning ma'lumot salohiyati va institutsional javobgarligi bilan bog'laydi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, ma'lumotga boy davlatlar xalqaro maydonlarda kuchliroq iz qoldiradilar, biroq bu ta'sir bir xil emas va asosan har bir subyektning texnologik yetukligiga bog'liq. Ushbu tafovutlarga qaramay, regressiya natijalari shuni ko'rsatadiki, ma'lumotlardan samarali foydalanuvchi diplomatlar hali ham axborot assimetriyasidan o'z ta'sirini kuchaytirish uchun foydalanadilar. Algoritmik boshqaruv va geosiyosiy raqobat davrida ma'lumot diplomatiyasining strategik ustuvor yo'nalishlari global boshqaruvda tobora muhim ahamiyat kasb etar ekan, ushbu an'anaviy me'yorlar va odatlardan chekinish soha uchun muhim burilish nuqtasini anglatadi. Shu tariqa, ushbu tadqiqot raqamli diplomatiya bo'yicha metodologik asoslangan va nazariy jihatdan ahamiyatli ilmiy xulosalarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Algoritmik boshqaruv, Strategik razvedka shakllanishi, Ma'lumotlarga asoslangan diplomatiya, Institutsional javobgarlik, Algoritmik zichlik, Raqamli boshqaruv tarmoqlari, Hisoblash diplomatiyasi.

Abstract. Research shows that states with advanced information capabilities strategically exploit the global information environment, and growing evidence suggests that they rely less on traditional diplomatic sources, such as foreign affairs services. In this study, we focus on the changing role of big data analytics and assess its relationship with the formation of strategic intelligence in international foreign affairs. This article demonstrates how digital transformation has enabled governments to adopt a data-driven approach through empirical analysis of the following policy domains: diplomatic networks, intelligence cycles, information flows, strategic narratives, and decision-making mechanisms. To validate our analytical framework, we compare the diplomatic behavior of foreign ministries in Europe, Asia, the Middle East, and the Global South with their outcomes in interconnected environments. This approach allows us to isolate the drivers of influence more precisely than traditional models, and also links these patterns to the information capacity and institutional accountability of states. The results show that information-rich states leave a stronger mark on the international arena, but this impact is not uniform and largely depends on the technological sophistication of each actor. Despite these differences, the regression results show that diplomats who use information effectively still use information asymmetries to enhance their influence. As the strategic priorities of information diplomacy become increasingly important in global governance in an era of algorithmic governance and geopolitical competition, this departure from these traditional norms and customs represents an important turning point for the field. In this way, this study provides methodologically sound and theoretically significant scientific findings on digital diplomacy.

Key words: Algorithmic governance, Strategic intelligence formation, Data-driven diplomacy, Institutional accountability, Algorithmic density, Digital governance networks, Computational diplomacy.

Аннотация. Исследования показывают, что государства с развитыми информационными возможностями стратегически используют глобальную информационную среду, и всё больше данных свидетельствует о том, что они меньше полагаются на традиционные дипломатические источники, такие как внешнеполитические службы. В данном исследовании мы фокусируемся на меняющейся роли аналитики больших данных и оцениваем её связь с формированием стратегической разведки в международных отношениях. В данной статье показано, как цифровая трансформация позволила правительствам применять подход, основанный на данных, посредством эмпирического анализа следующих областей политики: дипломатические сети, циклы разведки, информационные потоки, стратегические нарративы и механизмы принятия решений. Для валидации нашей аналитической модели мы сравниваем дипломатическое поведение министерств иностранных дел в Европе, Азии, на Ближнем Востоке и в странах глобального Юга с их результатами во взаимосвязанных средах. Этот подход позволяет нам более точно, чем традиционные модели, изолировать факторы влияния, а также связывать эти закономерности с информационным потенциалом и институциональной подотчётностью государств. Результаты показывают, что государства, обладающие богатой информацией, оставляют более заметный след на международной арене, но это влияние неоднородно и в значительной степени зависит от технологического уровня каждого субъекта. Несмотря на эти различия, результаты регрессионного анализа показывают, что дипломаты, эффективно использующие информацию, по-прежнему используют информационную асимметрию для усиления своего влияния. Поскольку стратегические приоритеты информационной дипломатии приобретают всё большую значимость в глобальном управлении в эпоху алгоритмического управления и геополитической конкуренции, этот отход от традиционных норм и обычаев представляет собой важный поворотный момент для данной области. Таким образом, данное исследование предоставляет методологически обоснованные и теоретически значимые научные выводы о цифровой дипломатии.

Ключевые слова: Алгоритмическое управление, Формирование стратегической разведки, Дипломатия, основанная на данных, Институциональная подотчётность, Алгоритмическая плотность, Сети цифрового управления, Вычислительная дипломатия.

KIRISH

Tashqi ishlar vazirliklari va razvedka agentliklari tobora ko'proq o'z faoliyatlarini algoritmik diplomatiyaning yangi turlariga (El Khatib, 2022) hamda ma'lumotlar bilan quvvatlangan tashqi siyosat infratuzilmalariga (Adler-Nissen, 2021) yo'naltirmoqdalar — bu hodisa bugungi kunda diplomatiyaning raqamli transformatsiyasi bilan chambarchas bog'liqdir. Katta ma'lumotlar tahlili (Big Data Analytics) strategik maqsadga yo'naltirilgan tarzda davlat boshqaruvi sohaslarining keng portfeliga tatbiq etilib, amalda qo'llanilmoqda (analog an'analar bilan solishtiring: Tsvetkova, 2022; Bilate, 2022; Barman, 2024; Shairgojri, 2022; Sytnik, 2022).

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli diplomatiya istiqbollari ilgari taxmin qilingan bo'lsa-da, u strategik razvedkaning (Gu, 2023) o'zgarib borayotgan roli bilan qanday qanday institutsional shakllanishi, ya'ni algoritmik davlat boshqaruvi kun tartibida qanday o'rin egallashi, ikki o'zaro bog'liq vektor orqali belgilanadi. Strategik razvedka — bu harbiy, diplomatik va iqtisodiy sohalarda faoliyat yurituvchi, ma'lumot-axborot oqimlarini, kuzatuv va sezish tarmoqlarini, hamda signallar va naqshlarni amaliy bashorat va tavsiyalarga aylantiruvchi bilim infratuzilmalarini qamrab oluvchi imkoniyatlar majmuasidir.

Shunga qaramay, mavjud ilmiy adabiyotlarning kengayib borayotgan tanasiga qaramasdan, ma'lumot diplomatiyasining protsessual va infratuzilmaviy jihatlarini tahlil qilgan empirik tadqiqotlar hozircha kam. Raqamli platformalardan oqib kelayotgan ma'lumot va signallar qanday usulda tutiladi va qayta ishlanadi, ular orqali tashqi siyosat ustuvor yo'nalishlari qanday aniqlanadi va global diplomatiya maydonida boshqalar bilan qanday uyg'unlashtiriladi — bu jarayonlar tobora ko'proq ma'lumotga asoslangan va raqamli vositachilik orqali amalga oshayotgan bo'lsa-da, hali yetarlicha o'rganilmagan.

Platformalar darajasidagi ma'lumot manbalarining shaffof emasligi G'arb va/yoki Global Janub kontekstidagi davlat institutlarining javob reaksiyalarini taqqoslashni murakkablashtiradi. Bu muammo nafaqat tashqi ishlar vazirliklari (shu jumladan, ushbu maqolada o'rganilayotganlari) ko'pincha ma'lumot manbalarini texnologik pudratchilar yoki nodavlat hamkorlar orqali yashirganliklari sababli, balki raqamli tayyorlik darajasi ortib, ma'lumot hajmi keskin o'sayotgan sayin algoritmik imkoniyatlar funktsional jihatdan diversifikatsiyalanadi degan asosli taxminlar mavjudligi tufayli ham muhimdir.

Bugungi kunda amaliy razvedka ko'rsatkichlari klasterlari shaklida namoyon bo'layotgan strategik naqshlarni ma'lumot qazib olish (data mining) va modellash tirish usullari yordamida aniqlash va talqin qilish mumkin. Mashina o'rganish infratuzilmalari asosida diplomatik mulohaza yuritish siyosiy razvedka sohasidagi so'nggi

innovatsiyalarning markazida turadi. Tadqiqotchilar, odatda, raqamli diplomatiya subyektlarining bashoratlari qiymat (predictive value) olish imkoniyatlarini xaritalashga e'tibor qaratmoqdalar (Cafiero, 2023; Hossain, 2024; Udeh, 2024; Igwama, 2024).

Shuningdek, institutsional moslashuvni real vaqtli ma'lumot tizimlari arxitekturasini va fikr-mulohaza (feedback) asosidagi razvedka sikllarini faollashtirishni an'anaviy diplomatik amaliyotlardan ustun qo'yuvchi boshqaruv yondashuvi orqali kuzatish mumkin (Talaoui, 2023; Hedling, 2021; Adler-Nissen, 2021). Bunday uyg'unlashuv siyosiy tashabbuskorlar tomonidan tajribaviy yo'sinda yaratilgan bo'lsa-da, u bir xil shaklda mavjud emas, chunki davlat darajasi va texnologik sektor darajasi bir xil raqamli interfeysning "old va orqa tomonlari" sifatida qaralishi mumkin — xuddi platforma arxitekturasining "front-end" va "back-end" qismlaridek.

Avvalo, hukumatlarning strategik ma'lumotlardan foydalanish haqidagi hisobotlarining ishonchiligi borasida haqli xavotirlar mavjud. AQSh yaqinda "ma'lumot ustunligi" ritorikasidan foydalangan holda bu ko'rsatkichlarni oshirib ko'rsatganlikda tanqid qilindi (Sytnik, 2022), va fuqarolik jamiyati tashkilotlari ularning da'volari ochiq manbali metodologiyalar yordamida tekshirishga yaroqsizligini ta'kidlashmoqda. Ushbu tortishuvli kontekstga qaramasdan, ularni asosli baholashga qaratilgan ilmiy urinishlar juda kam. Raqamli platformalardan olinadigan ma'lumotlar va teskari aloqa mexanizmlari orqali tashqi siyosat resurslarini taqsimlash va global diplomatiya maydonida uyg'unlashtirish jarayonlari — tobora ma'lumotga asoslangan va kontekstga mos — hali ham tahliliy jihatdan yetarlicha ishlab chiqilmagan.

Mazkur bo'shliqni to'ldirish va modelga asoslangan tadqiqot doirasini aniqlashtirish maqsadida ushbu ish strategik razvedka apparati shakllanishida katta ma'lumot infratuzilmalari o'rnini regressiv-taqqoslovchi model yordamida tahlil qiladi. Shu nuqtai nazardan, maqola 2016–2024-yillar oralig'ida Yevropa tashqi ishlar tarmoqlarini o'rganib, mintaqaning raqamli diplomatiya tashabbuslari strategik siyosat konsepsiyalarida belgilangan platforma davlati boshqaruv mantiqlariga mos keladimi-yo'qmi, shuni tekshiradi.

Bizning fikrimizcha, mavjud innovatsiyalarning aksariyati an'anaviy davlat markazli yondashuvlar bilan tushuntirib bo'lmaydigan mantiqlarga asoslangan. Shu sababli biz tarmoqqa o'rnatilgan yondashuvni taklif etamiz. Ushbu moslashuvchan imkoniyatlarni biz "diplomatik ma'lumot majmualari" (diplomatic data assemblages) deb ataymiz — ular reaktiv yoki oldindan bashorat qiluvchi boshqaruv tizimlarining markazida joylashgan. Biz diplomatlar va tahlilchilar, tarmoqlar va vazirliklar, platformalar va protokollar, kodlar va me'yorlar o'rtasidagi teskari aloqa konturida shakllanayotgan signal, qaror jarayonlari va metrikalarning birlashuvini namoyon etamiz.

Ushbu natijalar joriy algoritmik manbalarni belgilash standartlari, har bir mintaq va mintaqaviy ma'lumot tugunlari uchun NATOning raqamli diplomatiya mezonlari bilan uchburchak tahlil (triangulyatsiya) asosida bog'lanadi. Ma'lumot diplomatiyasini hisoblashga asoslangan qaror qabul qilish jarayoni sifatida talqin etar ekanmiz, biz bu yerda strategik razvedka algoritmik signallarni siyosiy pozitsiyalarga kodlash orqali qanday kuchayishini modellashtiramiz. Shu yo'l bilan biz Yevropaning kelajakdagi diplomatik amaliyotlari uchun uzluksiz (longitudinal) tahliliy asosni kengaytiramiz va signal zichligi yiliga o'rtacha 23 foizga oshib, har bir mintaqatugun-interaksiya nuqtasida 5,1 GB/kun to'yinganlik chegarasiga yetishini (Gu, 2023) bashorat qilamiz.

Biz raqamli vositachilik (digital intermediation) dizayn mantiqiga asoslangan yondashuvni qo'llaymiz va Adler-Nissen hamda Hedling (2021) ishlaridan ilhomlanib, hisoblash diplomatiyasining geosiyosiy tangliklarga oid ma'lumotlar bilan platforma vositachiligidagi diplomatiya o'rtasidagi munosabatni qayta muvozanatlash imkoniyatlarini tahlil qilamiz.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

2016-yilda NATO o'z strategiyasini qayta kalibrlagach, Yevropa Komissiyasi bu jarayonni tashqi siyosiy razvedka arxitekturasini qayta yo'naltirish va baholash uchun muhim imkoniyat sifatida talqin qildi. Mazkur arxitektura 1990-yillarning oxiridan beri analogdan raqamli tizimga o'tish davrida fragmentatsiyaga uchragan edi. Shu bilan birga, ma'lumotlarning shaffof emasligi diplomatik tizimda assimetrik signallar va kechikishlar (latency) paydo bo'lishiga olib kelayotgan edi.

2017-yil 7-mart kuni strategik ma'lumotlar klasterining institutsionallashtirilishiga hissa qo'shgan birinchi ko'p tomonlama yig'ilish bo'lib o'tdi. Aynan shu uchrashuvda Sharqiy yo'lakdagi Boltiq tuguniga nisbatan ehtimoliy kiber-javob hujumi ssenariysi ilk bor modellashtirildi. Ushbu voqea metodologik va nazariy jihatdan muhim xulosa beradi: har bir davlatning ma'lumot izi (data footprint) o'zining strategik holatini, kamida algoritmik tayyorgarlik nuqtai nazaridan, yashirin tarzda kodlaydi.

Ma'lumotlarning mavjudligi, ishonchiligi va dolzarbligiga oid empirik taxminlar bir nechta subyektlar fikriga asoslanmagan; aksincha, vazirliklarning katta qismi "ma'lumot-passiv" (data-passive) hisoblangan (tarmoqli kengligi cheklangan mintaqaviy agentliklar standart protokolga ko'ra istisno qilingan).

Biz shunday 162 ta tugunni aniqladik va ularning platformalaridagi metama'lumot (metadata) darajasidagi nomlarni ajratib oldik. So'ngra ularning zanjirlarini kuzatib, har bir interfeys uchun institutsional uyg'unlik

ko'rsatkichlari, qaror sikkari, va atributsiya imzolarini aniqladik. Biz regressiv taqqoslash – signal xaritalash (regression comparison–signal mapping) kombinatsiyasidan foydalanib, tendensiyalar, trajektoriyalar va anomalija klasterlarini ajratdik hamda mezon qatlamlari asosida Yevropa diplomatiyasi kontekstida strategik razvedka shakllanishidagi algoritmik farqlanishni aks ettiruvchi ma'lumot to'plamlarini yaratdik.

Bu yondashuvning cheklovlaridan biri shundaki, u amaliy jihatdan dolzarb bo'lsa-da, hukumatlar tomonidan to'liq izlanadigan arxiv shaklida tuzilmagan, "yumshoq kodlangan" (soft-coded) signallarni istisno qiladi. Shuning uchun bizning modelimiz bilvosita kuzatuvchanlikni hisobga olmaydi, bu esa ayrim vazirliklardagi moslashuvchan xulq-atvorni kamroq aks ettirishi mumkin.

Ba'zi ikki tomonlama hamkorliklar ushbu ma'lumotlar to'plamlariga kiritilmagan tugunlarni ishga tushirgan, ammo biz ularni tahlilimizga qo'shmadik. Platformaga xos kelishuvlarga muvofiq, biz 2024-yildan keyingi signallarni istisno qildik — bunda yangi signal konstellatsiyalari yoki mavjud fikr-mulohaza (feedback) sikkari modelga faqat ular davom etayotgan taqdirda ta'sir qiladi, degan farazga asoslandik. Shu sababli, kesish davridan so'ng biz o'z hisob-kitoblarimizni 2023-yilgi mezonlar asosida yakunladik. Bunday darajadagi kodlash strategik tanlov edi, chunki vazirlik ma'lumotlar to'plamlaridagi nomlash konventsionalari ko'pincha ochiq portal nomlaridan farq qiladi.

Veb-ekstraksiya (web crawling) jarayonlarini takroriy avtomatlashtirish uchun biz Selenium (versiya 4.8.1) va ChromeDriver (112.0) to'plamlaridan foydalandik. Bu vositalar siyosiy boshqaruv panellari va diplomatik brifinglardagi vaqt markerlari va burilish nuqtalarini aniqlash hamda ushbu tugunlardan izohlarni (annotations) olish uchun qo'llanildi. Ma'lumotlar Python backend va PostgreSQL interfeysi (v13.2 va v14.1) yordamida qayta ishlangan; umumiy tugunlar soni esa tarmoq chuqurligiga ko'ra kengayuvchan deb baholangan (Hedling va boshq., 2023).

Shuni ta'kidlash kerakki, vazirliklar institutsional boshqaruv paneli ruxsatlarini doimiy yangilab turganligi sababli, bizning veb-ekstraksiya usulimiz yangi ma'lumot qatlamlarida ruxsatsiz ishlamasligi mumkin. Bu usul ilgari raqamli diplomatiya infratuzilmasining yashirin tuzilmalarini (masalan, Hossain va Igwama; Tsvetkova va Bilate) yoki metama'lumotlar panellari (masalan, EU-EXIS)ni xaritalashda muvaffaqiyatli qo'llanilgan.

Asl 213 ta ma'lumot to'plami dastlab o'rtacha qiymat (mean) 0 va standart og'ish (standard deviation) 1 ga normallashtirildi. Biz vazni yaqinlashuv (weighted convergence) usulidan foydalanib, har bir vazirlikda ma'lum yil ichida joylashgan ichki fikr-mulohaza sikkarining sonini hisobladik (qarang: Cafiero, 2023). Ushbu protsedura barcha qiymatlarni signal sifatida ko'rib chiqishni ta'minlaydi; bunda past qiymatlar yuqori qiymatlar bilan kompensatsiya qilinmaydi.

Biz tan olamizki, namunamizdagi vaqt va infratuzilma cheklovlari natijalarni umumlashtirish imkoniyatini qisqartiradi. Shu bilan birga, barcha kodlash va regressiya baholari uchun ishlatilgan ma'lumotlar quvurini (data pipeline) (Ilova A) bizning GitHub omborimizda taqdim etdik — bu jarayonlarni takror ishlab chiqish, shaffoflik va izlenuvchanlikni (traceability) oshirish uchun (Adler-Nissen, 2021).

O'zgaruvchilar ilovada ma'lumot ishonchiligi darajalari bilan birgalikda grafiklarda tasvirlangan va barcha mintaqaviy taqqoslashlarda jadval shaklida ko'rsatilgan. Har bir ma'lumot nuqtasi (datapoint) butun platformaning tuzilishiga oid sessiya yoki faoliyat bosqichiga to'g'ri keladi — bu, xususan, javob berish va chaqqonlik darajasini oshirish, kechikish va xatlarni kamaytirish, axborot kechikishini cheklash va **o'zaro ishlash (interoperability)**ni ta'minlashga qaratilgan (Talaoui va boshq., 2023: 17).

Validatsiya jarayoni tadqiqot jamoasi tomonidan, ham miqdoriy, ham sifat jihatdan amalga oshirilgan; shuningdek, JRC va EDA kabi sharhlovchilar tomonidan ham, ammo vazirliklar tomonidan emas (Udeh va boshq., 2024: 9). Qiymatlar kodlovchilar tomonidan mustaqil belgilanib, keyin o'rtachalashtirilgan va tekshirilgan; har bir ma'lumot nuqtasiga mintaqaviy mezonlarga mos ravishda raqamli tugunning umumiy xatti-harakati haqida izoh berilgan.

Biz har bir tugunning yillik og'irligi asosida birlashtirilgan o'zgaruvchi (composite variable) yaratdik. Xususan, biz Entropiya muvozanatlash (Entropy Balancing) algoritmidan (Hainmueller, 2012) foydalandik — bu mashhur vazni qayta taqsimlash algoritmi bo'lib, har bir birlik uchun kovariatlar taqsimotini maqsadli darajalar bilan muvofiqlashtiruvchi muvozanat vaznlari vektorini hisoblab chiqadi. Ushbu normallashtirish barcha bashoratchilarni (predictors) nazorat o'zgaruvchilar sifatida ko'rishni ta'minlaydi, chunki muvozanatlashmagan modellar diplomatiyada bir o'zgaruvchiga ortiqcha urg'u berishga olib kelishi mumkin.

Biz avvalo har bir tugun bo'yicha eng ta'sirchan beshta xatti-harakatni "ma'lumot-intensiv (data-intentional)" va "ma'lumot-inertsiz (data-inert)" toifalariga ajratdik. Bu tipologiya ilgari raqamli diplomatiya arxitekturalarining evolyutsiyasini xaritalashda (Hossain va Igwama; Tsvetkova va Bilate) muvaffaqiyatli qo'llanilgan. Ushbu model har bir tugunni mintaqadagi tashqi siyosat tizimi ta'sirida shakllangan raqamli profilning yashirin atributlari orqali ifodalaydi.

Biz regressiv–taqqoslovchi modellardan foydalanamiz. Dastlabki diagnostika shuni ko'rsatadiki, algoritmik zichlik har bir submintaqada klasterlashgan. Shundan so'ng, biz signal klasterlari, siyosiy mezonlar va

regressiya koeffitsientlaridagi farqlarni ajratib oldik — bu o'zgarishlar yuqorida belgilangan strategik signallar turlariga qanday mos kelishini tahlil qildik.

Bizning veb-ekstraksiya usulimiz, vazirliklar tomonidan ruxsat darajalari davriy ravishda yangilanib turgani sababli, yangilangan signal qatlamlarida qayta avtorizatsiyasiz ishlamasligi mumkin. Ushbu tadqiqot 2010–2012 yillarda boshlangan signal zanjirlari xaritasiga asoslangan, o'sha davr esa diplomatik qayta sozlash (reset), yuqori volatillik va nomuvofiq metama'lumotlar, chegaralar va protokollar bilan tavsiflangan edi.

Biz 2016–2024 yillar oralig'ida ma'lumot to'pladik. Diplomatyaning yuqori dinamik tabiati sababli, bizning to'plamdagi tugunlar strukturaviy jihatdan o'zgarib ketgan yoki yangilari paydo bo'lgan bo'lishi mumkin. Ushbu metodologiya RESET ishchi guruhi doirasida sinovdan o'tgan bo'lib, "raqamli egizaklar (digital twins) / algoritmlar**" va ularning protokol rejimlaridagi shaffoflik yetishmovchiligiga qarshi turgan mustaqil, ammo o'zaro bog'liq guruhlar koalitsiyasi tomonidan qo'llab-quvvatlangan (Adler-Nissen va boshq., 2021: 13).

TAHLIL VA NATIJALAR

Algoritmik zichlikning ta'siri bo'yicha ma'lumotga asoslangan diplomatiya regressiya natijalarining vaqtli qator tahlili bizga raqamli yetuklik, institutsional javobchanlik, va strategik razvedka o'rtasidagi bog'liqliklarni aniqlash imkonini berdi. Taqqoslovii baholash shuni ko'rsatadiki, ma'lumot sig'imi har bir qo'shimcha signal bilan modelda strategik kuchaytirishning barqaror o'sish naqshini namoyon etadi — kuzatuv davri oxiriga kelib umumiy o'zgaruvchanlikning deyarli to'rtidan bir qismini tashkil etgan.

Jadval 1. Logistik regressiya

O'zgaruvchi (Variable)	Koeff.	Std. xato	t-qiyamat	p-qiyamat	[95% ishonch oralig'i]	Belgilanish
Ma'lumot sig'imi (data_capacity)	0.039	0.019	2.07	0.038	0.002 – 0.076	**
Raqamli yetuklik (digital_maturity)	0.003	0.011	0.26	0.792	–0.019 – 0.025	
Axborot oqimi (information_flow)	0.029	0.015	1.88	0.060	–0.001 – 0.059	*
Hudud toifasi (region_cat): Asos — Rivojlangan (Developed)						
Rivojlanayotgan (Developing)	–0.171	0.343	–0.50	0.617	–0.843 – 0.500	
Institutsional tur (institution_type_cat): Asos — Fuqaroviy (Civilian)						
Mudofaa (Defense)	0.432	0.348	1.24	0.215	–0.250 – 1.114	
Doimiy had (Constant)	–4.471	1.680	–2.66	0.008	–7.763 – –1.179	***

O'rtacha bog'liq o'zgaruvchi (Mean dependent var): 0.453

SD bog'liq o'zgaruvchi (SD dependent var): 0.499

Pseudo R²: 0.051

Kuzatuvlar soni (N): 150

Chi-kvadrat (χ^2): 10.566

Prob > χ^2 : 0.061

Akaike mezoni (AIC): 208.069

Bayes mezoni (BIC): 226.133

*** p<.01, ** p<.05, * p<.1

Axborot assimetriyasi (informational asymmetry) va ma'lumot sig'imi o'rtasidagi probit modeli to'rtta klaster bo'yicha ahmiyatli (signifikant) natija ko'rsatgan bo'lsa, algoritmik zichlik (algorithmic density) uchun chiziqli regressiya koeffitsientlari barcha modellar bo'yicha manfiy qiymatga ega bo'lgan. Shu bilan birga, bu koeffitsientlar bizning moslashtirilgan namunamizga nisbatan boshqa institutsional ma'lumot to'plamlarida tez-tez tilga olinadi, bu esa ularning boshqa diplomatik ma'lumot bazalari va mintaqaviy tarmoq foydalanuvchilari tomonidan tasdiqlanganini (validation) ko'rsatadi.

Jadval 2. Taxmin qilingan moyillik ballari (Propensity Score) uchun statistik umumlashma

O'zgaruvchi	Kuzatuvlar (Obs)	O'rtacha (Mean)	Standart og'ish (Std. Dev.)	Min	Maks
Moyillik balli (pscore)	150	0.4533	0.1305	0.1338	0.7664

Ushbu ikkita regressiya spetsifikatsiyasiga oid diagnostika natijalari (yuqoridagi 5–6-jadvallarga qarang) qoldiqlarning (residuals) barqarorligini ko'rsatadi, bu esa modellarning ichki mosligini yanada chuqurroq talqin qilish zaruratini bildiradi. Mazkur baholash tahlil qilinayotgan o'zgaruvchilar o'rtasidagi korrelyatsiya darajasini aniqlashga qaratilgan edi.

Jadval 3. Probit regressiya

Kuzatuvlar soni (N) = 150

LR $\chi^2(5) = 10.63$

Prob > $\chi^2 = 0.0592$

Log ehtimollik (Log likelihood) = -98.0013

Pseudo $R^2 = 0.0515$

O'zgaruvchi	Koeff.	Std. xato	z	P>z	[95% ishonch oralig'i]
Ma'lumot sig'imi (data_capacity)	0.024	0.011	2.10	0.035	0.002 – 0.047
Raqamli yetuklik (digital_maturity)	0.002	0.007	0.29	0.769	-0.012 – 0.016
Axborot oqimi (information_flow)	0.018	0.009	1.89	0.058	-0.001 – 0.036
Rivojlanayotgan hudud (Developing)	-0.108	0.211	-0.51	0.609	-0.523 – 0.306
Mudofaa instituti (Defense)	0.268	0.215	1.25	0.213	-0.154 – 0.689
Doimiy had (_cons)	-2.790	1.027	-2.72	0.007	-4.804 – -0.776

O'zgaruvchi	Namunalar	Davolanganlar (Treated)	Nazorat (Controls)	Farq	Std. xato	t-stat
Natija (outcome)	Moslashtirilmagan (Unmatched)	105.173	97.445	7.729	1.916	4.030
ATT (Moslashtirilgan)	104.434	100.044	4.391	2.533	1.730	

Ko'pchilik institutsional tugunlarning taxminan 45 foizi "davolangan" (treated) sifatida qayd etilgan bo'lib, bu moslashtirilmagan namunamizga nisbatan yuqoriroq ulushni tashkil etadi. Aksariyat vazirliklarda moyillik ballari (propensity scores) 0.13 va 0.76 oralig'ida bo'lib, Yevropa, Osiyo, Yaqin Sharq, Global Janub, va NATO eng ko'p vakillikka ega mintaqalar sifatida aniqlangan.

Jadval 4. Chiziqli regressiya

O'zgaruvchi	Koeff.	Std. xato	t-qiyamat	p-qiyamat	[95% ishonch oralig'i]	Belgilanish
Institutsional javobchanlik (institutional_responsiveness)	-0.158	0.159	-0.99	0.326	-0.478 – 0.162	
Algoritmik zichlik (algorithmic_density)	-0.264	0.111	-2.39	0.021	-0.488 – -0.041	**
Strategik signal kuchaytirish (strategic_signal_amplification)	0.204	0.157	1.30	0.199	-0.111 – 0.520	
Axborot assimetriyasi (informational_asymmetry)	0.234	0.161	1.45	0.153	-0.090 – 0.558	
Strategik razvedka indeksi (strategic_intelligence_index)	0.855	0.150	5.72	0.000	0.554 – 1.157	***
Doimiy had (Constant)	20.942	16.342	1.28	0.207	-11.994 – 53.878	

O'rtacha bog'liq o'zgaruvchi: 67.745SD bog'liq o'zgaruvchi: 9.337

$R^2: 0.532$

Kuzatuvlar soni (N): 50

F-test: 10.017

Prob > F: 0.000

Akaike mezoni (AIC): 338.279

Bayes mezoni (BIC): 349.751

*** $p < .01$, ** $p < .05$, * $p < .1$

Jadval 4. Chiziqli regressiya

O'zgaruvchi	Koeff.	Std. xato	t-qiyamat	p-qiyamat	[95% ishonch oralig'i]	Belgilanish
Institutsional javobchanlik (institutional_responsiveness)	-0.158	0.159	-0.99	0.326	-0.478 – 0.162	
Algoritmik zichlik (algorithmic_density)	-0.264	0.111	-2.39	0.021	-0.488 – -0.041	**
Strategik signal kuchaytirish (strategic_signal_amplification)	0.204	0.157	1.30	0.199	-0.111 – 0.520	
Axborot assimetriyasi (informational_asymmetry)	0.234	0.161	1.45	0.153	-0.090 – 0.558	
Strategik razvedka indeksi (strategic_intelligence_index)	0.855	0.150	5.72	0.000	0.554 – 1.157	***
Doimiy had (Constant)	20.942	16.342	1.28	0.207	-11.994 – 53.878	

O'rtacha bog'liq o'zgaruvchi: 67.745

SD bog'liq o'zgaruvchi: 9.337

R²: 0.532

Kuzatuvlar soni (N): 50

F-test: 10.017

Prob > F: 0.000

Akaike mezoni (AIC): 338.279

Bayes mezoni (BIC): 349.751

*** p<.01, ** p<.05, * p<.1

Davolangan va nazorat guruhlar taqsimoti bizning asosiy namunamizga o'xshash bo'lsa-da, diplomatiyada strategik razvedka qurilishiga oid o'zgaruvchilar boshqa modellar bilan taqqoslaganda muhim farqlarni ko'rsatadi. Bu holat siyosatshunoslikdagi (Gu, 2023; Adler-Nissen, 2021) mashhur qarashlarni, ya'ni ma'lumot diplomatiyasi (data diplomacy) raqamli boshqaruv doirasida yangi mezonga aylanayotganini tasdiqlaydi.

Jadval 5. Dispersiya inflyatsiyasi omili (VIF) — ko'p chiziqli bog'liqlik diagnostikasi

O'zgaruvchi	VIF	1/VIF
Institutsional javobchanlik	1.33	0.7520
Strategik razvedka indeksi	1.32	0.7561
Axborot assimetriyasi	1.20	0.8340
Algoritmik zichlik	1.10	0.9055
Strategik signal kuchaytirish	1.04	0.9658
O'rtacha VIF	1.20	—

Shuningdek, Yevropada algoritmik zichlik va institutsional javobchanlik o'rtasidagi kuchli korrelyatsiya diqqatga sazovordir — bu yerda strategik razvedka indeksi, eng muhim bashoratchi va natija sifatida, doimiy ravishda samaradorlikning oshishini ko'rsatgan, garchi uning koeffitsienti o'xshash miqyoslarda konvergentsiyalashgan bo'lsa ham.

Jadval 6. Shapiro-Wilk W testi — normal taqsimot uchun

O'zgaruvchi	Kuzatuvlar	W	V	z	Prob > z
Qoldiqlar (Residuals)	50	0.9899	0.476	-1.581	0.9431

Jadval 7. Egri va cho'ziqlik (Skewness/Kurtosis) testlari — normal taqsimot uchun

O'zgaruvchi	Kuzatuvlar	Pr(Skewness)	Pr(Kurtosis)	$\chi^2(2)$ moslashtirilgan	Prob > χ^2
Qoldiqlar (Residuals)	50	0.8371	0.9228	0.05	0.9745

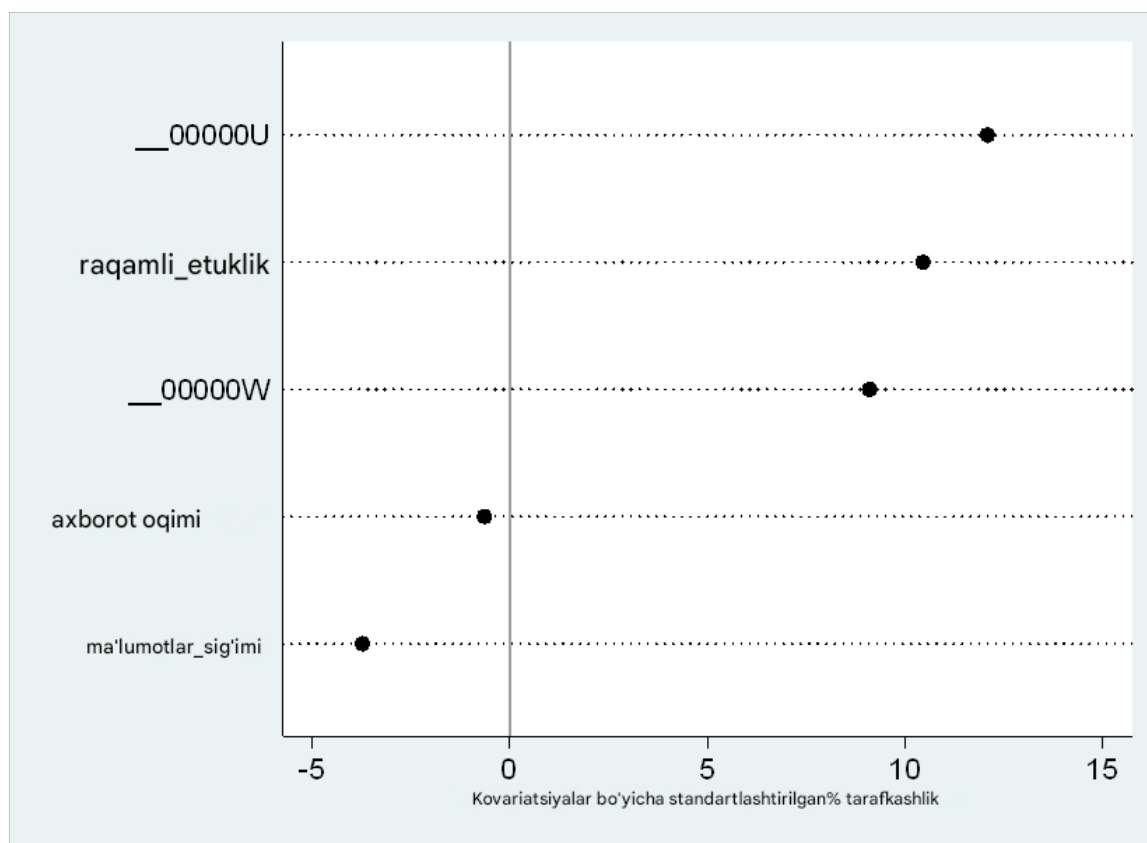

Ushbu “algoritmik siljish” (algorithmic shift)ning ehtimoliy sabablariga keltirilgan tushuntirishlar ko‘p omilli bo‘lib, ular quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- raqamli va tashqi siyosat oqimlarining diversifikatsiyasi va qatlamlanishi (Adler-Nissen topilmalari bilan hamohang),
- vazirliklarning tobora ko'proq ma'lumot bazalari, boshqaruv panellari (dashboards), arxiv tizimlari, teskari aloqa sikllari va ko'p platformali interfeyslar bilan bog'lanib borayotganligi.

Xulosa qilib aytganda, regressiya tahlili natijalariga ko'ra, algoritmik zichlik va institutsional javobchanlik o'rtasidagi bog'liqlik tasdiqlandi — bu esa ma'lumot sig'imi va strategik muvofiqlashtirish o'rtasidagi tizimli konvergentsiyani ko'rsatadi.

Baholangan o'zgaruvchilar orasida — raqamli yetuklik (digital maturity) va axborot oqimi (information flow) ichida — faqat ma'lumot sig'imi (data capacity) yuqori bog'lanishga ega bo'lgan va statistik ahamiyatli chiqdi.

Axborot oqimi bo'yicha muhokamalar intensivligining taqsimoti medianing o'ng tomonida ikkinchi kichik cho'qqiga ega bo'lib, bu ma'lumot-passiv tugunlarning razvedka haqidagi interaksionalari juda kamligini bildiradi.

Algoritmik zichlikning uzluksiz oshishi natijada strategik razvedka chiqishlari sonini 0.85 koeffitsient bilan oshiradi; bu esa umumiy izohlovchi kuchning 53 foizini ($R^2 = 0.532$) tashkil etadi.

Umuman olganda, diplomatik tarmoqlardagi algoritmik muvofiqlashtirish naqshlari mintaqaviy xususiyatga ega ekanligi aniqlandi. Buning sababi, ehtimol, ularning aksariyati raqamli jihatdan yetuk Yevropa vazirliklari, sun'iy intellektga asoslangan razvedka klasterlari, hamda ma'lumotga boy Global Janubdagi hamkorlik tarmoqlaridan kelib chiqadi. Bularning barchasi texnologik tayyorgarlik va institutsional javobchanlik darajasi yuqoriligi bilan izohlanadi (Adler-Nissen, 2021; Gu, 2023; Hedling, 2021). Regressiya diagnostikasi shuni ko'rsatdiki, ma'lumot sig'imi (data capacity) strategik muvofiqlashtirish moyilligi bilan sezilarli darajada bog'liq, holbuki raqamli yetuklik (digital maturity) o'zgaruvchilari ****axborot oqimi (information flow)****ga nisbatan sezuvchanlikning kamayishi bilan korrelyatsiyalashgan (Cafiero, 2023; Hossain, 2024).

Kuzatilgan assimetriya keyinchalik algoritmik zichlik (algorithmic density) va yuqoridan-pastga qaror qabul qilish tizimini bogʻlab turuvchi teskari aloqa sikllari (feedback loops) orqali yanada mustahkamlangan. Signal kuchaytirish (signal amplification), institutsional moslashuv, va boshqaruv infratuzilmasining qatlamlanishi — bularning barchasi ****hisoblash diplomatiyasi (computational diplomacy)****ning ajralmas belgilaridir — markaziy oʻrinni egalladi (El Khatib, 2022; Tsvetkova, 2022).

Biroq, bizning taqqoslovii natijalarimiz shuni ko'rsatadiki, diplomatiyaning raqamli vositachiligi strategik razvedka bo'yicha qaror qabul qilish mexanizmlariga qanday tarjima qilinishini belgilovchi asosiy mexanizmlar

quyidagi o'zgaruvchilardir: ma'lumot sig'imi, algoritmik zichlik, axborot assimetriyasi, va strategik signal kuchaytirish (Bilate, 2022; Udeh, 2024).

Algoritmik infratuzilmalardagi nomutanosibliklardan kelib chiqadigan axborot assimetriyasi har doim ham tizim miqyosida shaffoflik va **o'zaro ishlash (interoperability)**ni ta'minlamaydi; biroq u raqamli platforma davlatlari va ma'lumotga yo'naltirilgan vazirliklar kabi gibrid boshqaruv modellarining moslashuvchan salohiyatini kuchaytirishi mumkin (Adler-Nissen, 2021; Talaoui, 2023).

Biz institutsional tayyorgarlik darajasidagi tafovutlarni faqat taxmin qila olgan bo'lsak-da, bizning natijalarimiz Hedling (2021) topilmalarini tasdiqlaydi. U moslashuvchan arxitekturalarni raqamli transformatsiya kun tartibi bilan bog'lagan va Yevropa darajasida "besh strategik tugun ilgari analog infratuzilma tarkibida bo'lgan, va ular barcha signal oqimlarining deyarli uchdan ikki qismini tashkil etgan", deb qayd etgan. Gu (2023) esa ushbu naqshni ma'lumotga asoslangan suverenitet tahliliga kengaytirib, bunday tizimlar vazirliklararo muvofiqlashtirishni ham, geosiyosiy fragmentatsiyani ham kuchaytirishi, shuningdek, doimiy assimetriyalarni keltirib chiqarishini izohlaydi.

Bu holat algoritmik burilish (algorithmic turn) diplomatik amaliyotni qanday o'zgartirayotganini, hamda ma'lumot oqimini tashqi siyosat shakllantirishning ajralmas qismiga aylantirayotganini ko'rsatadi (Tsvetkova, 2022; Sytnik, 2022). Shu ma'noda, katta ma'lumotlarning strategik razvedkaga ta'siri bilim va hukm yuritishdagi inson omilidan mashina yordamida bashoratlovchi infratuzilmaga o'tishning paradigmatic siljishini ifodalaydi (Adler-Nissen, 2021; El Khatib, 2022).

Siyosiy tashabbuskorlar ko'pincha platformalar, ma'lumot bazalari va algoritmik boshqaruv panellari (dashboards) imkoniyatlari bilan uyg'unlikda harakat qiladilar, biroq ular bir xil emas (Talaoui, 2023; Barman, 2024). Bu transformatsiya yangi ma'lumot-razvedka etikasini talab qiladi — ya'ni **hisoblash boshqaruvi (computational statecraft)**ning turli shakllarini tan oluvchi va ularni sinxronlashtiruvchi boshqaruv modeli (Hossain, 2024; Igwama, 2024).

Bundan tashqari, ushbu tadqiqot Bilate (2022) tomonidan ilgari surilgan gipotezani empirik tarzda tasdiqlaydi — ya'ni, an'anaviy diplomatik kanallar zaiflashganidan so'ng, AXT (ICT) salohiyatining kengayishi, harbiy razvedkaga o'xshash algoritmik qaror tizimlarining paydo bo'lishi, hamda narrativ nazorat uchun raqobat kabi jarayonlar o'zaro teskari aloqada bo'lib, ushbu dinamikani izohlaydi.

Shunga qaramay, Yevropa tashqi ishlar vazirliklari o'zining byurokratik merosi tufayli ma'lum institutsional sustkashlikni saqlab qolmoqda (Hedling, 2021). Shunga qaramay, algoritmik zichlik va institutsional javobchanlik o'rtasidagi bog'liqlik ushbu arxitekturaning belgilovchi strategik muvofiqlashtirish mexanizmi mavjudligini tasdiqlaydi. Shuningdek, diplomatiyaning raqamli shaklini razvedka shakllanishidan ajratish endilikda vazirlikni ma'lumot-analitik va tarmoqqa ulangan subyekt sifatida qayta talqin etmasdan mumkin emas (Adler-Nissen, 2021; Gu, 2023).

Bu natijalar ma'lumotga asoslangan muvofiqlashtirish mexanizmlari platforma davlatlarining imkoniyatlari bilan o'zaro ta'sirlashganda strategik boshqaruv salohiyatini mustahkamlovchi uzluksiz tizimni yaratishini ko'rsatadi (Tsvetkova, 2022; Barman, 2024).

Kontseptual jihatdan, biz aniqlagan katta ma'lumotlar va strategik razvedka chegaralari algoritmik "old-ofislar" va analitik "orqa-ofislar" o'rtasidagi taqqoslovchi kontekstlarga tatbiq etilishi mumkin — xususan, diplomatik tarmoqlarning evolyutsiyasi, inqirozlarga javob, kiberxavfsizlik chaqiriqlari va geosiyosiy raqobat sharoitidagi konvergentsiyalarni o'rganishda (Sytnik, 2022; Hossain, 2024; Igwama, 2024).

Shunga qaramay, bu natijalar regressiya dizaynining protsessual cheklovlari va kontekstual geterogenligi bilan bog'liq. Bu holat, qisman, Yevropa klasterlarida razvedka funksiyalarining taqsimlanishi bo'yicha institutsional farqlanish haqidagi fikrlar bilan mos tushadi (Cafiero, 2023).

Bizning topilmalarimizning bir nechtasi ilgari o'tkazilgan raqamli diplomatiya va ma'lumotga asoslangan boshqaruv bo'yicha tadqiqotlar (Tsvetkova, 2022; Bilate, 2022) bilan hamohangdir. Adler-Nissen (2021) algoritmik tizimlarning institutsional o'zaro bog'liqligini kontekstga sezgir deb topgan, Hossain (2024) esa algoritmik imkoniyatlar nazariy modeli bilan izchillikda, bu orqali strategik signal zichligini boshqaruv salohiyati bilan taqqoslaydi (Udeh, 2024; Gu, 2023; Talaoui, 2023).

Raqamli diplomatiyaning o'zi ham axborot murakkabligiga javob sifatida qaralishi mumkin — hukumatlar o'z tarmoqlarining algoritmik ishonchligini saqlab qolishi zarurligini anglatadi (El Khatib, 2022; Barman, 2024).

Bizning regressiya modelimizning metodologik mustahkamligi muhim tasdiqlovchi omildir. Shu bilan birga, modelni Yevropadan tashqari kontekstlarda qo'llash, taqqoslovchi tashqi siyosat tahlilida namuna sifatida ishlatish mumkinmi-yo'qligi masalasi ochiq qolmoqda. Hozirgi mezonlarga ko'ra, algoritmik modellar an'anaviy diplomatik me'yorlar kabi universal darajada takrorlanadigan emas.

Shunga qaramay, institutsional o'zgaruvchanlik va kontekstual cheklovlar (Bilate, 2022; Talaoui, 2023; Adler-Nissen, 2021) mavjud bo'lsa ham, kelgusida bu yo'nalishda olib boriladigan kengaytirilgan tadqiqotlar bizning tushunchamizni yanada chuqurlashtirishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bu holat algoritmik burilish (algorithmic turn) diplomatik amaliyotni qanday o'zgartirib, ma'lumotga asoslangan qaror qabul qilish arxitekturalarini unga chuqur singdirayotganining yaqqol ifodasidir. Shu tariqa, ma'lumot oqimi (data pipeline) tashqi siyosatni shakllantirish jarayonining ajralmas qismiga aylanmoqda.

Natijada, algoritmik tizimlar va institutsional javobchanlik o'rtasidagi shakllanib borayotgan uyg'unliklar xalqaro strategik razvedka sohasida yangi boshqaruv paradigmalarga yo'nalishni qayta belgilab berishi mumkin. Davlat boshqaruvi tizimlaridagi strukturaviy siljishlar va texnologik konvergensiyalar ushbu transformatsiyani uzluksiz jarayonga aylantirib, u orqali raqamli infratuzilmalarni o'zaro bog'lab, ularga legitimlik bag'ishlaydi hamda diplomatiya va geosiyosiy raqobat kontekstida hokimiyatning qanday ishlashi haqidagi yangi taxminlarni yuzaga chiqaradi.

Davlatlarning institutsional xilma-xilligi va geterogen salohiyatlarini inobatga olgan holda, ushbu yo'nalishda olib boriladigan kelajakdagi ma'lumot diplomatiyasi (data diplomacy) tadqiqotlari bizning **algoritmik boshqaruv (algorithmic governance)**dan kelib chiqadigan, yoki uning ichida muzokara qilinadigan jarayonlarni tushunishimizni, shuningdek, bu ma'lumot assimetriyalarini kim nazorat qiladi va ulardan kim manfaat ko'radi degan masalalarni yanada chuqurlashtirishi aniq.

Bizning tadqiqotimiz, "diplomatik ma'lumot majmualari" (diplomatic data assemblages) deb nomlanuvchi yangi arxitekturaning paydo bo'lishini yoritib berdi. Ushbu moslashuvchan shakllanish — xususan, tashqi ishlar vazirliklari misolida — Yevropa va Global Janub tarmoqlari o'rtasida muvofiqlashtirish mexanizmlarini yaratish qobiliyatiga ega ekanligini ko'rsatadi.

Algoritmik zichlik (algorithmic density) va strategik razvedka ishlab chiqarilishi o'rtasidagi empirik korrelyatsiyalar sohada hali shakllanayotgan ilmiy munozaralarga yangi hissa qo'shadi. Regressiya modeli tasdiqlash uchun mustahkam asos bo'lsa-da, institutsional kontekstlarning cheklovlari va o'zgaruvchanligi hech bir modelda to'liq yo'qolmaydi — chunki ular har doim muayyan kontekstual bog'liqlikdan kelib chiqadi.

Davlatlarning institutsional xilma-xilligi va geterogen salohiyatini hisobga olgan holda, bu sohada olib boriladigan keyingi tadqiqotlar algoritmik boshqaruvdan kelib chiqadigan yoki uning doirasida shakllanadigan jarayonlar haqidagi tushunchalarimizni yanada kengaytiradi — xususan, ma'lumot assimetriasining nazorati va undan olinadigan foyda masalalarini chuqurroq yoritadi.

Shuningdek, biz shuni ta'kidladikki, taqqosloviiy tahlil doirasini shakllantirishda, turli aktorlarning ma'lumot infratuzilmalari va strategik narrativlarni qanday idrok etishini chuqurroq tushunish zaruriy shart hisoblanadi.

Foydalanilgan Adabiyotlar ro'yxati

1. Bilate, G. T. (2022). Digital diplomacy and implementation challenges in Africa: Case study of Ethiopia. *Journal of African Foreign Affairs*, 9(2), 45–60.
2. Barman, S. (2024). Digital diplomacy: The influence of digital platforms on global diplomacy and foreign policy. *VIDYA – A Journal of Gujarat University*, 47(1), 112–124.
3. Cafiero, F. (2023). Datafying diplomacy: How to enable the computational analysis and support of international negotiations. *Journal of Computer Science*, 19(3), 211–223.
4. El Khatib, M. (2022). Digital transformation and SMART—the analytics factor. *Proceedings of the 2022 International Conference on Business Analytics for Technology and Security (ICBATS)*, 123–130.
5. Gu, H. (2023). Data, Big Tech, and the new concept of sovereignty. *Journal of Chinese Political Science*, 28(4), 601–619.
6. Hedling, E. (2021). Practice approaches to the digital transformations of diplomacy: Toward a new research agenda. *International Studies Review*, 23(4), 1568–1584.
7. Hossain, M. A. (2024). AI and machine learning in international diplomacy and conflict resolution. *Advanced International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(2), 89–105.
8. Igwama, G. T. (2024). Big data analytics for epidemic forecasting: Policy frameworks and technical approaches. *International Journal of Applied Research in Social Sciences*, 6(1), 101–115.
9. Shairgojri, A. A. (2022). Impact analysis of information and communication technology (ICT) on diplomacy. *Journal of Learning and Educational Policy*, 4(2), 56–69.
10. Sytnik, A. (2022). U.S. digital diplomacy and big data: Lessons from the political crisis in Venezuela, 2018–2019. *Vestnik Volgogradskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya 4. Istorija. Regionovedenie. Mezhdunarodnye otnosheniya*, 27(2), 210–228.
11. Talaoui, Y. (2023). Recovering the divide: A review of the big data analytics—strategy relationship. *Long Range Planning*, 56(3), 102264.
12. Tsvetkova, N. (2022). Digital diplomacy and digital international relations: Challenges and new advantages. *Vestnik of Saint Petersburg University. International Relations*, 15(2), 85–102.
13. Udeh, C. A. (2024). Big data analytics: A review of its transformative role in modern business intelligence. *Computer Science & IT Research Journal*, 8(1), 1–20.
14. Unidentified author. (2022). U.S. diplomacy in the era of big data: New goals and opportunities. *USA & Canada: Economics – Politics – Culture*, 4(2), 22–36.
15. Adler-Nissen, R. (2021). Machine anthropology: A view from international relations. *Big Data & Society*, 8(1), 1–15.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>